خراسان روزنامه صبح ایران
دوشنبه ۱۶ بهمن ۱۳۹۶ . ۱۸ جمادی‌الاول ۱۴۳۹ . شماره ۱۹۷۵۱

«هیاهو بر سر هیچ» محمد علی موحد راهی ترکیه شد

کتاب «هیاهو بر سر هیچ» با همکاری وابستگی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ارزروم به زبان ترکی استانبول، ترجمه و منتشر شد. به گزارش ایبنا، با همکاری وابستگی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ارزروم و مرکز سامان دهی ترجمه و نشر معارف اسلامی و علوم انسانی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، کتاب «هیاهو بر سر هیچ» نوشته محمدعلی موحد توسط «نعمت پیلدریم»، رئیس کرسی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ارزروم ترجمه و در ۱۷۱ صفحه از سوی انتشارات دماوند ترکیه، چاپ و منتشر شد.

بررسی روند شعر در قبل از انقلاب و بعد از آن

تولد دوباره شعر و ادبیات

گروه ادب و هنر- در بررسی ادوار مختلف شعر فارسی باید زمینه‌ها، تحولات اجتماعی و سیاسی و دگرگونی‌های فرهنگی و حتی معیشتی را فراچشم داشت تا بررسی‌ها واقع‌بینانه به دور از هر گونه پیش داوری باشد. انقلاب اسلامی ایران به عنوان واقعه‌ای بزرگ که سرنوشت ملت ایران را در برهه‌ای در خشان و تاریخی رقم زده است، نمی تواند از این قاعده مستثنی باشد؛ حادثه‌ها و لحظه‌های انقلاب آشکار و پنهان به دنیای شعر راه یافته‌اند. وقوع حادثه‌های بزرگ، لحظه‌های خطیر و سترگ، لحظه‌هایی که با حیات و مرگ انقلاب پیوند داشت، نمی تواند و نباید بر سروده‌ها و احساس شاعران بی تأثیر باشد. شعر انقلاب اسلامی، شعری پویا و متحرک است که شمیم طراوت و سرزندگی از واژه واژه آن به مشام می‌رسد. در شعر این دوره بر خلاف دوره‌های قبل که یأس و سرخوردگی در اشعار شاعران موج می‌زد، دیگر از واژه‌های «شب» و «زمستان» و «وحشت» و «بن بست» اثری نیست و اگر گاهی به چنین مفاهیمی بر می خوریم بیشتر مراد نفی آن‌ها و بشارت روشنی و امید و پیروزی است. در این جا سعی کرده‌ایم ضمن بررسی شعر قبل از انقلاب، تاثیر انقلاب را بر شعر، بررسی و واکاوی کنیم که در ادامه مطلب می خوانید.

شعر انقلاب

پیروزی انقلاب اسلامی در ایران برجسته‌ترین وجهه این انقلاب را بروز داد و آن وجهه فرهنگی و فکری آن بود. مقوله ادبیات نیز که ارتباط دو سویه‌ای با تحولات اجتماعی دارد متاثر از این وجوه بود.

بررسی نقش ادبیات در ایجاد زمینه‌های تحول پیش از پیروزی انقلاب و بروز و ظهور اندیشه‌های اصلاح گرانه و آگاه ساز می تواند ارزش آثار ادبی این دوره را مشخص کند. همچنین بازخوانی آثار ادبی دوره انقلاب فرصتی برای بازاندیشی در مقولات انسانی است تا با ژرفابخشی و گسترش آن‌ها، حوزه پژوهش‌های شعر انقلاب بیش از این‌ها مورد توجه قرار گیرد. در این حوزه شعر انقلاب را باید از هر گونه سطحی نگری در امان نگه داشت و تا حد امکان به عناصر عمیق و جهان شمول آن توجه کرد.

با این که شعر انقلاب اسلامی میراث دار ادبیات دیرینه فارسی است در دوران انقلاب و دفاع مقدس مضامین و موضوعاتی پا به عرصه شعر گذاشت که در نوع خود جذاب و جریان ساز بود.

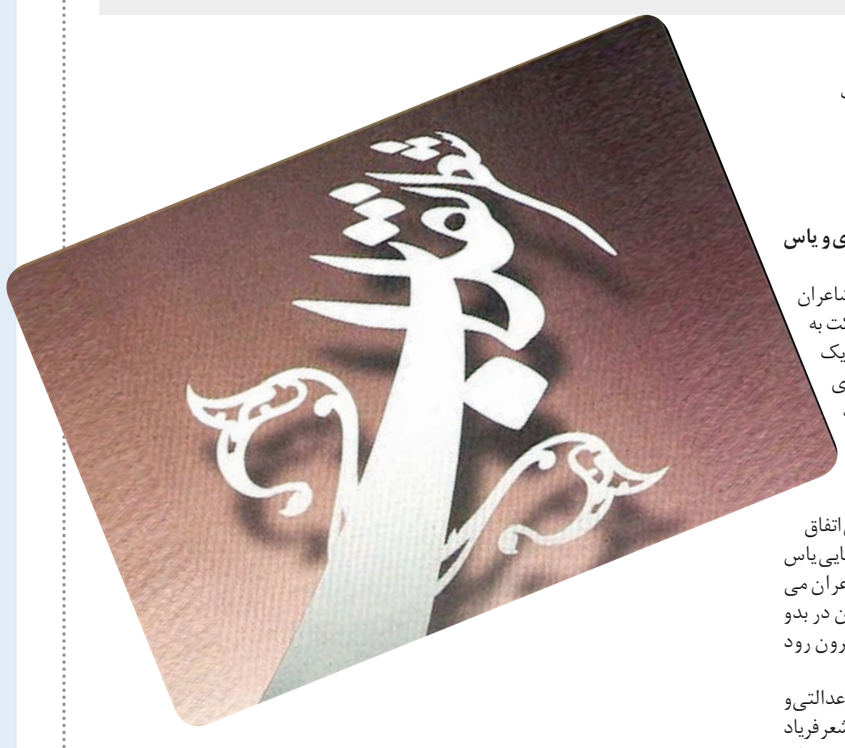

● پیوند شعر با مضامین سیاسی و اجتماعی

شعر فارسی بعد از انقلاب در مقایسه با قبل از آن بیشترین ارتباط را با مضامین فرهنگی و اجتماعی داشته است. فرهنگی شدن جهان معاصر بسیار به این موضوع دامن زده است. شاعران انقلاب سعی کردند با مطرح کردن موضوعات فرهنگی و اجتماعی به ایفای رسالت خود بپردازند. با این اتفاق شعر توانست ارتباط بهتر و بیشتری با توده مردم برقرار کند و به همین دلیل شعر از لحاظ زبانی به زبان محاوره بسیار نزدیک شد و این موضوع یکی از رموز موفقیت شعر در بعد از انقلاب به شمار می رود. به عنوان نمونه قسمتی از مثنوی احمد عزیزی را بخوانید.

یاد آن دوران آبادی بخیر
یاد آن سرچشمه شادی بخیر
یاد آن لب تشنگان روزه‌ها
یاد آن وقت اذان و کوزه‌ها

● ارتباط شعر با ارزش‌های اسلامی

بخشی از هدف‌های شاعران پس از انقلاب به منظور ارتباط و توجه مردم به ارزش‌های اسلامی بوده است که لازمه شعر انقلاب است. توجه انسان به داشتن روح بلند حق پرستی و تعظیم نکردن در برابر ظلم، ایستادگی در برابر دشواری‌ها، ستایش عدالت و دعوت به صفا و محبت در اشعار شاعران پس از انقلاب به وضوح نمایان است. شاعر معاصر بهمن صالحی در غزلی می سراید:

درخت کوچک من عاشق بهاران باش
رفیق چشمه و همدرد جویباران باش
در این گریوه که خنجر کشیده هرم عطش
نشان واحه به نومیدی سواران باش
غبار غم بنماید چه جای درد و دریغ
همیشه منتظر بوسه‌های باران باش

● توجه به موضوعات حماسی و تاثیرپذیری از دفاع مقدس

رویکرد دفاع مقدس باعث نوآوری و خلاقیت شاعران در زمینه شعر حماسی شد. حماسه در شعر انقلاب جایگاه ویژه‌ای دارد. شعر حماسی بعد از انقلاب عهده دار تشجیع و تحریک مدافعان حق طلب شد. از بین شعرهای حماسی ماندگار باید به این شعر عاطفی قیصر امین پور اشاره کرد که حال و هوای آن روزها را تداعی می کند

باید که شعر خاکی و خونین گفت
باید که شعر خشم بگویم
شعر فصیح فریاد
-هر چند ناتمام-
گفتم:
در شهر ما
دیوارها دوباره پر از عکس لاله‌هاست
این جا
وضعیت خطر گذر انیست
آژیر قرمز است

● مبارزه با رفاه‌زدگی و بی‌دردی و یاس اجتماعی

تا پیش از انقلاب آن چه که برخی از شاعران را اذیت می کرد، غارت ثروت مملکت به وسیله بیگانگان بود. از آن جا که یک شاعر نمی تواند راجع به دردهای جامعه بی اعتنا باشد، پس این موارد را گاه بازبانی عاری از هر گونه آرایه لفظی و معنوی و گاه با اشاراتی ادبی گوشزد می کرد اما به دلیل خفقان و سانسورهای بیش از حد این اتفاق رقم نمی خورد و این باعث ایجاد فضایی یاس آلود بدون هیچ امیدی در شعر شاعران می شد. اما این امید و افق‌های روشن در بدو پیروزی انقلاب در شعر دیو چو بیرون رود فرشته در آید نمایان شد.

شاعران انقلاب در هر جا که نوعی بی‌عدالتی و تبعیض را دیده‌اند بلافاصله از طریق شعر فریاد اعتراض برآورده‌اند؛ این نوع شعر به عنوان شعر اعتراض در تاریخ ادبیات انقلاب اسلامی جای باز کرده است. از بانیان این نوع اشعار، علیرضا قزوه است.

● شهید و شهادت

شعر شهادت شعری است که ریشه در رگ شعر انقلاب دارد و بیشترین حجم محتوایی را به خود اختصاص داده است. تداوم سال‌های دفاع مقدس و عروج عاشقانه شهیدان در واقع پشتوانه اصلی این نوع شعر در دوران پس از انقلاب اسلامی بوده است. از شاعران این گونه اشعار، روانشاد احمد زارعی است که دستی آشنا با قلم شعر داشت. آن عزیز فقید در غزلی زیبا آورده:

دست شهادت از چمن ما چه چیده است
کاین دشت لاله جمله گریبان دریده است
هر رو سیاه لایق این مرگ سرخ نیست
هر کس به مهر جان کند اهدا سپیده است
در چشم ما اگر چه به ظاهر غروب کرد
بشکوه و سرخ در ابدیت دمیده است

● ستایش آزادگی

نگرش خاص شاعران به امامان معصوم(ع)، به‌ویژه سالار شهیدان حضرت امام حسین(ع) فصل تازه‌ای از این موضوع را در شعر فارسی گشود. شاعران پس از انقلاب اسلامی با درک موقعیت زمانی خویش در پی معرفی چهره‌های تابناک امامان معصوم(ع) برآمدند.

> پیش از انقلاب، فضای خفقان و سانسورهای بیش از حد، باعث ایجاد فضای یاس آلود بدون هیچ امیدی در شعر شاعران می شد. اما این امید و افق‌های روشن در بدو پیروزی انقلاب در شعر دیو چو بیرون رود فرشته در آید نمایان شد.

شاعر معاصر قادر طهماسبی در مدح حضرت علی(ع) آورده:

پایمردی چون علی(ع) پیری نداشت
پارسایی چون علی(ع) میری نداشت
قامت مردی کمانی مانده بود
چون علی(ع) در شست اگر تیری نداشت
چشم امید یتیمی ای دریغ
بی علی(ع)، جز اشک تفسیری نداشت

● انتظار

اگر بخواهیم زیباترین اشعار را در موضوع انتظار پیدا کنیم گنجینه‌ای بهتر از ادبیات انقلاب اسلامی نخواهیم یافت. شعر انتظار شعری است دارای جوشش، پیام و یادآور مظلومیت مستضعفان زمین که انتظار موعودی را می کشند که پرچم قسط و عدالت را برپام گیتی به اهتزاز خواهند آورد. شاعر معاصر مشفق کاشانی در این باره سروده:

ای در آیینه دل منتظران چشم به راهت
بر لب چشمه جان در عطش موج نگاهت
خرم آن روز که بازآیی و ما را بنوازی
با نگاهی و بریزیم گل اشک به راهت
نرگس از لاله رخسار دلارای تو گلچین
باغ در جاذبه روشنی طلعت ماهت
تا بگیری ز ستم داد دل سوختگان را
عدل در پیش تو استاده و انصاف گواهت

منابع:

- **سامانه اطلاع رسانی پرتال امام خمینی (ره)**
- **فصلنامه زبان و ادب**
- **کتاب شعر و انقلاب نوشته حسین فرزدق**
- **تارنمای تبیان**

گفت و گو با محمد مهدی سیار درباره شعر قبل و بعد از انقلاب

ادبیات از ابزارهای پیروزی انقلاب

محمد مهدی سیّار متولد اول تیر ۱۳۶۲ در زاهد شهرِ استانِ فارس است. او دکترای فلسفه اش را از دانشگاه امام صادق(ع) گرفته و هم اکنون استاد همان دانشگاه است. محمد مهدی سیارِ سرودنِ را از دوران دانش آموزی آغاز کرده و برگزیده بسیاری از جشنواره‌های شعر کشور است. سیار، بیشتر با شعرهای کلاسیک به‌ویژه غزل‌های تأمل برانگیزش شناخته شده است. اما این روزها ترانه‌های شورانگیزش میان مردم هم زمزمه می شود. سیار شاعری است که هم عاشقانه دارد هم مذهبی و هم سیاسی. با او درباره شعر قبل و بعد از انقلاب گفت و گو کردیم که می خوانید.

حتی شعر عاشقانه هم می تواند شعر انقلاب باشد

سیار که برگزیده بسیاری از جشنواره‌های شعر کشور است در گفت و گویی با خبرنگار ما درباره شعر انقلاب اظهار کرد: «به باور من شعر اگر شعر باشد، اساسا در فضایی خارج از فضایی که انقلاب اسلامی پدید آورده است نمی تواند حیات داشته باشد. چون به هر شکل شاعر باید در زمانه خود زندگی کند و در آن نفس بکشد.» وی ادامه داد: «شعر انقلاب را نباید صرفا شعری بدانیم که با موضوع انقلاب اسلامی سروده شده است. حتی شعر عاشقانه که البته حال و هوا و جهان بینی امروزین جامعه را دارا است و در خلأ یا در فضای قرن هشتم و دهم یا فضای اروپا و آمریکای لاتین سیر نمی کند، شعر انقلاب است و برآمده از واقعیت حیات امروز.» سیار افزود: «مسئله اصلی این است که شاعری که در زمانه اش زیست نداشته باشد و ترجیح بدهد در فضای مطالعاتی خود ساخته اش به سیر بپردازد و ادبیات خود را تنها ذیل تمدن آمریکا و اروپا یا حتی قرون گذشته ایران تعریف کند ما حصل کار او نه تنها شعر انقلابی نیست که حتی شعر هم نیست.» این شاعر تصریح کرد: «به اعتقاد من شعر امروز اگر شعر امروز باشد به طور قطع شعر انقلاب نیز به شمار می رود.»

ادبیات یکی از عناصر در خدمت انقلاب بوده است

این استاد دانشگاه درباره تاثیر انقلاب بر ادبیات کشور گفت: «ادبیات آینه تاریخ و خود تاریخ است. ادبیات با تاریخ ساخته می شود و تاریخ را هم می سازد. انقلاب هم به عنوان یک پدیده انسانی مهم در تاریخ ما تعامل گسترده با ادبیات داشته است به این صورت که حتی ادبیات در شکل گیری انقلاب تاثیر گذار بوده است.» او اضافه کرد: «اگر به دو دهه ای که معطوف به پیروزی انقلاب شد، نگاهی بیندازیم می بینیم که شعر و ادبیات دهه ۴۰ و ۵۰ منجر به نوشته شدن اعلامیه‌ها، سخنرانی‌ها، شعارها و سرودهای انقلاب می شود که تمامی آن‌ها به منظور تشویق مردم برای شرکت در انقلاب صورت می گرفت. پس نتیجه می گیریم، ادبیات یکی از عناصر در خدمت انقلاب بوده است و انقلاب ما انقلابی پر از کلمه و موسیقی کلمات بود. و انقلاب بیش از تکیه اش بر ابزارهای سیاسی و اقتصادی بر قدرت کلمات و شعر و ادبیات تکیه داشته است.»

شعر و موسیقی انقلابی در کشورهای همسایه طرفدار دارد

شاعر ترانه «مرگ بر آمریکا» درباره نقش کنونی شعر در پیشبرد انقلاب تصریح کرد: «بعد از انقلاب شعر و ادبیات در توصیف و پیشبرد انقلاب تاثیر داشته است به طور مثال در دوران جنگ بسیاری از بار جنگ بر دوش کلمات بود که طلایه دارانش شعرا و مداحان بودند و در کنار این کلمات موسیقی هم سهم به سزایی داشته است و بعد از آن هم تداوم داشته و هنوز هم در حال اتفاق است.» او در ادامه سخنان خود درباره اشاعه شعر انقلاب در کشورهای دیگر اظهار کرد: «این تداوم در شعر انقلاب باعث صدور شعر و ادبیات کشورمان به کشورهای اسلامی دیگر است. به طور مثال در بحرین، تونس و حتی یمن همان نوحه‌های انقلابی و سیاسی که شاعران ما سروده‌اند به زبان فارسی در حال خوانده و شنیده شدن است. البته نه تنها شعر که موسیقی‌های انقلابی ما هم در کشورهای زیادی از جمله لبنان طرفدار دارد.» او افزود: «برای صدور شعر انقلاب به کشورهای دیگر باید شاعران و ادیبان ما قبل از هر چیز همدل و همزبان شدن با آرزوهای جهان اسلام و عدالت خواهان دنیای امروز لازم است و باید ارتباط‌های انسانی شان را با دنیای پیرامونشان بیشتر کنند هر چند نیاز است دستگاه‌های ذیربط و رایزن‌های فرهنگی نقش تسهیل کننده‌ای ایجاد کنند که این تعامل و تبادل‌های اندیشه اتفاق بیفتد.»

تا چشم باز می کنی ستاره‌ای در خشان در شعر انقلاب می بینی

سیار درباره چشم انداز شعر انقلاب گفت: «خدا را شکر جوان‌های خوبی در این عرصه داریم و خواهیم داشت. به قول آقای اسفندقه، شعر در ایران مثل فوتبال در برزیل است و تا چشم باز می کنی ستاره‌ای می بینی که در حال درخشیدن است و هنوز ستاره در حال درخشش است که ستاره‌ای دیگر هویدا می شود. ما هر روز شعرهای خوبی از شاعران جوان می خوانیم با زبانی محکم که انسان را به آینده بسیار امیدوار می کند.»

تنوع در سبک شعر انقلاب قابل مطالعه و جذاب است

او درباره تغییراتی که باعث پیشرفت شعر در بعد از انقلاب شد اظهار کرد: «قطعا در محتوا تغییرات زیادی داشته ایم و آن زمانی که شعرها دچار خمودگی شده بود و هیچ امیدی در اشعار دیده نمی شد به ناگاه با انقلاب خون تازه‌ای در اشعار به جریان افتاد همین طور در شعر آیینی، مضامین سیاسی اجتماعی و .... هم تغییرات محسوس و ملموس و قابل تقدیری داریم.» سیار درباره تغییر در سبک هم گفت: «در بخش سبک هم به تازگی مطالعات خوبی به عنوان سبک شعر انقلاب اسلامی در حال انجام است که نشان می دهد ما در زبان و فرم هم به ویژگی‌هایی رسیدیم که شعر انقلاب را از بقیه دوره‌ها متمایز می کند. در کنار این ویژگی‌های خاص تنوع زیادی هم در شعر انقلاب دیده می شود که در نوع خود بی نظیر است. ما شاعرانی داریم که در یک دوره شعر سرودند اما اصلا قابل قیاس با هم نیستند مثل شعر احمد عزیزی با علی معلم یا علی معلم با قیصر امین پور. هر کدام را می توان صاحب یک سبک نامید. این همه تنوع در سبک تنها در دو تا سه دهه اتفاق افتاده که بسیار قابل مطالعه و جذاب است.»

وی ادامه داد: «البته مطالعات سبک شناسی باید انجام شود تا نشان داده شود که نقاط مشترک شعرای انقلاب اسلامی در آثارشان چه بوده است اگر نیم قرن اخیر را به عنوان سبک ادبی انقلاب اسلامی بپذیریم، می توان این سبک ادبی را در عین وحدت، به چندین زیر شاخه متفاوت تقسیم کرد. علی معلم دامغانی، احمد عزیزی، قیصر امین پور، علیرضا قزوه، فاضل نظری و ... همگی شاعران انقلاب هستند و این شاعران با تفاوت‌های بسیاری که دارند، می توانند موضوع جذاب پژوهش‌ها باشند.»

بخش مطالعات نظری تقویت نشده است

شاعر و استاد دانشگاه امام صادق(ع) در انتها درباره یکی از نقطه ضعف‌های شعر انقلاب چنین گفت: «نهادهای دانشگاهی ما در رشته ادبیات همزمان و همگام با تحولات ادبی کشور پیش نمی روند و فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی نقش خودش را درباره ادبیات انقلاب و ادبیات معاصر به درستی ایفا نمی کند. در حقیقت و در یک کلام باید گفت که بخش مطالعات نظری در این حوزه تقویت نشده است و باید فرصت‌های مطالعاتی به پژوهشگران نخبه داده شود تا وقت و عمر بگذارند و این ادبیات را هدر ندهند.»

جدول سخت [شماره ۲۶۱]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی: ۱- تثبیت کردن موقعیت خود در مقام یا جایگاهی ۲- یکتا- زیاد شدن- قابله- از ادوات ورزش باستانی ۳- نشانه جمع مونث عربی- دورنگ- نوعی بمب- از جزایر ژاپن ۴- برنج پوست کلفت!- برای نشان دادن درد بر زبان می‌آورند- قلم‌نی- جرایم جنسی- بیماری آب مروارید ۵- سیستمی برای نمایش تصویر رنگی در تلویزیون- تابلویی زیبا از پابلو پیکاسو- از آثار مشهور گوته آلمانی- غارت و چپاول ۶- پیشینیان- مهمان ناخوانده- از پیامبران الهی که در سن کودکی به مقام نبوت رسید ۷- پوشاننده- پایه گذار حساب آنالیز- گیاهی علفی و پایا از خانواده آلاله- گرم نیست ۸- طلا- یگانه- ماهی- سطح چیزی- از سازهای زهی ۹- گله چارپایان- قالب برشکاری فلزات- استخوان قاعده زبان- پول تایلند ۱۰- بسیار درخشان- گردهمایی- فلزی برای ساخت وسایل جراحی- نیستی و فنا ۱۱- صاحب فرهنگ فارسی برهان قاطع.

عمودی: ۱- بی مهری به معشوق- نقاش فرانسوی قرن نوزدهم و خالق تابلوی قمار بازان ۲- رشوه خواری- طلب آمرزش و مغفرت برای مرده ۳- حرف دهن کجی- به ذهن افکندن- ذکر جزئیات مطلبی ۴- اهرم زیرپایی- قلزم ۵- خاتون- دام ۶- خط الرأس کوه- مهربانی- بخیل ۷- اختناق- نام تعدادی از فراعنه مصر قدیم ۸- موی مجعد- رباعی سرای ایرانی دوره سلجوقی- آینده ۹- درجه مهارت در ورزش‌های رزمی- تیزهوشی و زیرکی ۱۰- دورو- دارای نظم و ترتیب ۱۱- تخم ماهی- خانواده‌ای از پرندگان ۱۲- دیو شاهنامه- نوع، گونه ۱۳- از صور فلکی نیمکره شمالی- کماندوی آمریکایی- تپه کوچک ۱۴- نوعی آب‌نبات ترد- جودو سر ۱۵- تکراریک حرف- نوعی پارچه ابریشمی نازک- ابزار، وسیله ۱۶- کم شدن- فرمانروایان ۱۷- بی بنیاد- پرتوی پرقدرت نورتک رنگ ۱۸- پهنه دشت- محوطه ورزش اتومبیلرانی- بله فرانسوی ۱۹- نوعی کارد نوک تیز- فاقد سقف ۲۰- روزنامه چاپ پاریس- کیسه وسایل خیاطی.

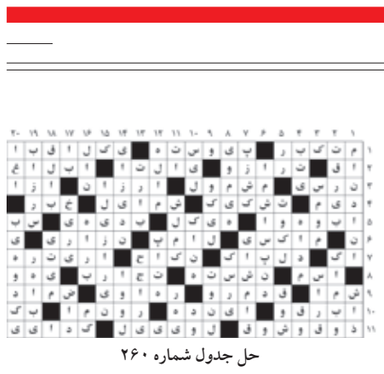

حل جدول شماره ۲۶۰

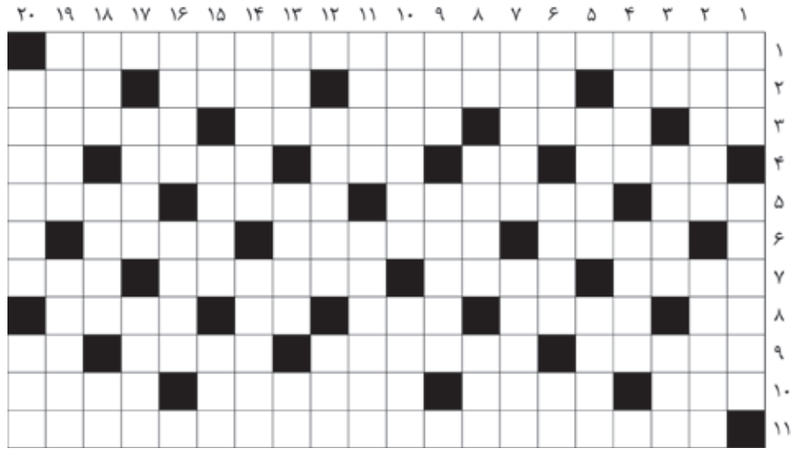

جدول متوسط [شماره ۷۰۴۸]

طراح جدول: مجید شادروح

افقی: ۱- ماشین جنگی- نصیب- مثل و مانند- آگهی مصور و مکتوب ۲- جایگزین- همدم- خسارت- شهر شعر و ادب ۳- علامت مفعولی- کشور آفریقایی- از انواع کلاه- ظنین- جانشین او ۴- زاج سفید- خطای ورزشی- نامی پسرانه و ایرانی به معنی نیک اندیش- اهلی- قوت لایموت ۵- پرآوازه است فقط حروفش در هم ریخته- پیش- گازی فرار، بی رنگ، بی بو و قابل اشتعال- اتاق خلبان ۶- گردن زن غلات- هماهنگ- میوه بهاری- بانگ ۷- ماما- از حروف یونانی- آش مشهدی- نام‌ها ۸- پرتو- حلقه و زمره- حاشیه کتاب- کلمه تنبیه- نخ تابیده ۹- دویار هم قد- بردباری- چهارم- آسانی- بالای فرنگی ۱۰- لایزال- سنگ ترازو- از توابع قزوین- آبگینه ۱۱- تنبلی و سستی- موسس- دیوار قلعه- اگر برعکس شود نام ستاره‌ای است در آسمان

عمودی: ۱- نوعی سلاح قدیمی- سازمان فضایی آمریکا ۲- دنباله- واحد شمارش پارچه ۳- ساز شاکی- اخطار- تکرار حرف ۴- سبزی پیچیده- نوعی حلزون- آواز ۵- ردیف- چشمه ای در بهشت ۶- گنجش مشهور است- از میوه‌های تابستانی آبدار ۷- آفت گندم- چسبناک- غم‌ها ۸- سلاح کاشتنی- محصول آتش- چین و شکن ۹- دوال- تقویت امواج- لحظه ۱۰- دارو- نرده ۱۱- شکست لشکر- ولی ۱۲- نت استمرار- گره دریایی- جوانی ۱۳- طاقت- گوارا- بالاپوش ۱۴- ناتنی- دام- مساوی عامیانه ۱۵- مخزن بنزین- شعر ژاپنی ۱۶- نادم- دور دهان ۱۷- پایتخت اروپایی- مار عظیم الجثه- ریگ نرم ۱۸- راز- شهری در اصفهان- حرف دهن کجی ۱۹- جریمه- وسط ۲۰- صمغ- نمک نشناس

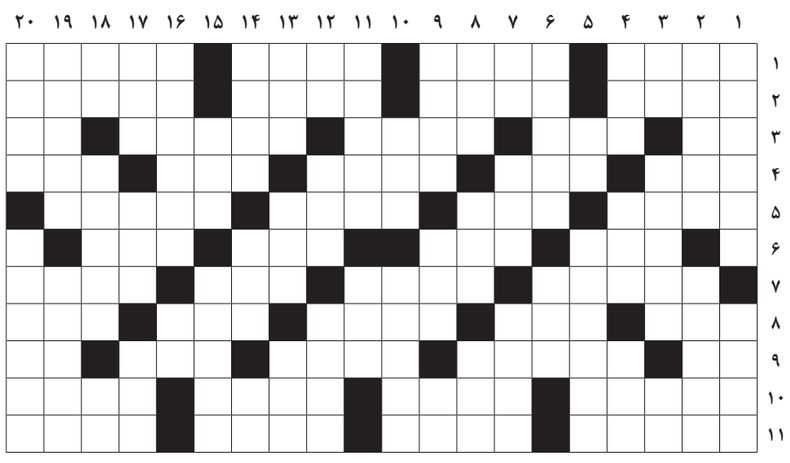
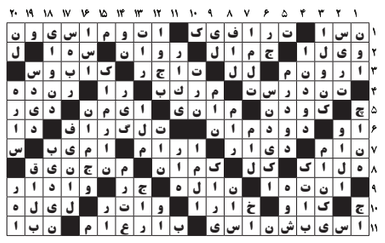
حل جدول شماره ۷۰۴۷